

Jo Nesbo'dan "Kurtarıcı"

Demokrasi Kurtarır mı?

□ Seval SAHİN

Jo Nesbo, Norveçli bir yazar ve müzisyen. Kitapları uzun süredir milyonlarla satış rakamları elde etmiş Nesbo, yazdığı Harry Hole serisiyle dünya çapında bir şöhrat kazanmış durumda.

Kahramanı, dedektif Harry Hole, Kripas'ta (Ulusal Suç Araştırma Servisi) çalışan bir polis. En büyük problemi ise alkol. Harry, alkol problemini çözmek istemesine rağmen bu konuda çok başarılı olduğu söylenemez. İlk 1997'de yayımlanan Harry Hole serisinin sayısı şimdilik on. Her kitapta istemsiz bir şekilde Harry'nin yakınındaki bir kişinin zarar görmesine, ölümüne tanık oluyoruz. Harry, polis departmanında çalışanlar, özellikle yöneticiler tarafından çok sevilen biri değil. Kendine göre kurallar belirlemeyi seviyor. Maceraları Avustralya'dan Kongo Cumhuriyeti'ne kadar uzanan bir coğrafyada geçiyor. Dolayısıyla onu sadece Oslo'da izlemiyoruz. Kırılmalardan olmasına rağmen bunları göstermekten çok hoşlanmıyor. Cinayet davalarında ilk 24 saatin çok önemli olduğu, ipuçları üzerinde zihni tamamen boşaltarak düşünmenin gerekliliğini sık sık dile getiriyor. Diğer taraftan dava hakkında düşünmek için icat ettiği bir oyun da var. Bu oyuna göre kafayı tamamen boşaltıp sorulan sorulara düşünmeden verilen ilk cevapların gerçeği bulma konusunda önemi büyük. Nitekim bu oyunu sık sık oynamaktan da geri durmuyor.

HIRVATISTAN VE NORVEÇ COĞRAFYALARI

Jo Nesbo'nun Türkçede Harry Hole serisinden daha önce Nemesis ve Şeytan Yıldızı adlı kitapları yayımlandı. Kurtarıcı, onun Türkçede yayımlanan üçüncü romanı. Roman, iki koldan ilerleyen bir anlatıya sahip. Bir tarafta dedektif Harry

Jo Nesbo, Kurtarıcı ile usta işi bir polisiye ortaya koymuş. Jo Nesbo ile tanışmamış okurlar için Kurtarıcı iyi bir başlangıç.

Hole, diğer tarafta peşinde olduğu kiralık katilin Oslo'da geçen yaklaşık bir haftalık zamanları eşzamanlı olarak okura veriliyor. Bu eşzamanlılıkta yer yer kahramanların geçmişlerinden taşıdıkları izler, kurtulamadıkları travmalar ve geçmişin bugünlerindeki izdüşümleri de etkili oluyor. Hatta bu duygusal travmalar romandaki ana anlatı ekseninde sürekli dönerken hem kahramanımız polisi hem de bu romanda suçluyu bize daha yakından tanıma fırsatı veriyor. Bu noktada Nesbo'nun bir polisiye seride olması gereken kahramanın tanıdıklık ilkesini son derece başarılı bir şekilde uyguladığını söylemeden geçemeyeceğim.

Kurtarıcı, Hırvatistan ve Norveç coğrafyaları arasında geçen bir roman. İlkini savaşta yaşadıkları buraya yerleşen mülteciler aracılığıyla ikincisiyle birleştiriyor. Savaş sonrasında Norveç'e yerleşen Hırvat mültecilerin yaşama tutunma çabaları, savaşın ardından kalanlar ve bir savaş kahramanının kiralık katile dönüşmesi gerçekten iç acıtıcı. Fakat Nesbo bu iç acıtlığı provakatif bir şekilde yapıyor; okuru yavaş yavaş anlatının kenarındaymış gibi duran gündelik hayattaki küçük insanların evine sokuyor. Böylece onları görmezden gelen topluma da bir gönder-

me yaparak Norveç toplumunun kendisi için hesaplaşmasıyla yüz yüze gelmesini sağlıyor. Nitekim bu noktada romanın ana kahramanlarından birinin Kurtuluş Ordusu olması anlamlı. Askeri bir şekilde örgütlenmiş bu yardım kuruluşunun Norveç toplumuna etkileri, savaş sonrası Norveç'i, yardım yapılan uyumsuzluğa bağımlıları, sokaklarda yatanlar vb. üzerinde oldukça etkileri var. Zaten bu örgütlenme, romanımızın kahramanı Harry Hole'nin ifadesiyle Norveç'in dindar demokrasisiyle de paralel. Diğer taraftan Norveç toplumu hakkında oldukça fikir sahibi olduğumuz bu romanda, yaşadığımız ülkeden baktığımızda şaşırtıcı birçok unsur var. Örneğin kahramanımız polis dedektifi Harry Hole'nin silah ruhsatı yok. Norveç'te polisler silah taşımıyorlar. Birime yeni atanmış polis şefi polislerin silah taşımaları gerektiği konusunda propaganda yapmasına rağmen polislerin pek de orali olmadığını görüyoruz. Ayrıca istihbarat birimleri arasında türemiş illegal bir polis örgütünün de başka polislerin yardımıyla çökertildiğinden haberdar oluyoruz. Bu zengin ülkenin insanların oldukça mütevazı bir hayat sürüyor ve kanunlara inanıyorlar.

POLİSİYENİN İÇ DİNAMİKLERİ

Soğuk, karlı Oslo şehrinin atmosferinde ilerleyen roman Küçük Kurtarıcı olarak bilinen bir kahramanın, sonrasında kiralık katilin Oslo'da hedefini yok etmek için harcadığı çaba ve onu yakalamak için uğraşan Harry Hole'nin çalkışan hayatları, çalışan ülkeleri ve düşünceleri üzerinden ilerliyor. Bu ilerleyişte oldukça romantik bir atmosfer de yaratılmış. Her iki kahramanımızın da hayatları, karşılıklı çıkan kadınlar ve hayat üzerine ürettikleri düşüncelerle birleşiyor ve bu da onları yarı-büğe haline getiriyor. Ülke ve insan yazgılarının birleşmesi, arka fondeki şehrin soğukluğunda yeni bir hayata başlama savaştan kaçan mülteciler ve aslında hiç de görüldüğü gibi olmayan nice insan.... Tüm bunlar Kurtarıcı'da bir soruyu da beraberinde getiriyor: Asıl kurtarıcı kim? Tabii ilk başta Tann, sonrasında ülke kahramanları bu sorgulamada romanın sayfalarında tartışmaya açılıyor. Bunun diğer boyutu ise mülteciler açısından. Kendilerine yardım eli uzatanlar bunu karşılıksız yaparlar mı ya da karşılığı ne? Kahramanlarımız asil bilge haline getiren soru ise: Hayat kurtarılabilen bir şey midir? Belki de kimse kurtarılmak istemez ya da herkes kendini kurtarmaya çalışırken başkalarını feda eder. Bu sorular ve daha nice Kurtarıcı'da dinden savaşa, demokrasiden insanlığa kadar giden bir çizgide tartışmaya açılıyor. Bu bağlamda Harry Hole'nin Norveç için dindar demokrasi ifadesini kullanması bir başka bağlamda polisiye ile de birleşiyor. Polisiyenin çoğu zaman öğüt veren, yanlışları gösteren yapısı, başkahramanlarının vakaları çözerek edindikleri kurtarıcı rolüne bu dindar demokrasi ifadesiyle gönderme yapılıyor. Böylece polisiyenin iç dinamiklerine sorular yöneltiliyor.

Jo Nesbo, Kurtarıcı ile usta işi bir polisiye ortaya koymuş. Jo Nesbo ile tanışmamış okurlar için Kurtarıcı iyi bir başlangıç. ■

sevals@gmail.com

Kurtarıcı/ Jo Nesbo/ Çeviren: Dost Körpe/ Doğan Kitap/ 516 s.

Jo Nesbo, yazdığı Harry Hole serisiyle dünya çapında bir şöhrat kazanmış durumda. Yazarın Harry Hole serisinden, Türkçede daha önce "Nemesis" ve "Şeytan Yıldızı" adlı romanları yayımlanmıştı. "Kurtarıcı" ise aynı seriden yayımlanan üçüncü roman. Soğuk ve karlı Oslo şehrinin atmosferinde ilerleyen roman Küçük Kurtarıcı olarak bilinen bir kahramanın, sonrasında kiralık katilin Oslo'da hedefini yok etmek için harcadığı çaba ve onu yakalamak için uğraşan Harry Hole'nin çalkışan hayatları, çalışan ülkeleri ve düşünceleri üzerinden ilerliyor.

